

7 OKTOBER 2022

BCNN NETWERK MIDDAG

Ouderschaps-
ondersteuning
en familiegericht
werken

**Better
Care
Network
Netherlands**

Onder leiding van dagvoorzitter Pieter Dirk Dekker, oud-medewerker van Red een Kind, vond vanwege corona na twee jaar online bijeenkomsten, een live netwerkdag plaats bij Kerk in Actie in Utrecht.

De powerpointpresentaties van deze dag kunt u [hier](#) vinden.

Presentatie Liesbeth Speelman

Red een Kind: The Parenting Challenge

Liesbeth heeft Kinder- en Jeugdpsychologie gestudeerd. Ze vertelt over haar eigen ervaringen in Uganda, met kindsoldaten, die net 'uit het veld' terug waren en het weer opbouwen van contact met hen, bijvoorbeeld door middel van sport en spel.

The Parenting Challenge: Moeder of vader zijn. Er is geen school voor ouderschap. Sommige mensen wonen ook nog in hele moeilijke omstandigheden (armoede, een overlijden, ziekte, conflict, etc). Soms is er ook simpelweg niet voldoende kennis of geen sterk sociaal netwerk. Liesbeth gaf voorbeelden uit Congo, Zuid-Sudan en Uganda. Daar zitten mensen vaak lange tijd in lastige situaties, sluiten zich daardoor af, willen de burens ook niet om hulp vragen want zij hebben het ook al moeilijk. Daarmee raken mensen vaak in een isolement.

De ouderschapstrainingen van Red een Kind, die voor iedereen toegankelijk zijn via [Parenting - Howto \(helpachild.org\)](#) vindt altijd plaats in groepen, zodat deelnemers ook van elkaar veel kunnen leren. In de groep zitten vrouwen en mannen. De sessie duurt 1 of 2 uur per keer en heel interactief, met een duidelijke volgorde, met feedback. De ouders en verzorgers in de groepen hebben kinderen van allerlei leeftijden.

Liesbeth ontwikkelde de volgende modules:

- Protecting children
- Support education
- Keeping children Healthy
- Feeding /nutrition
- Social & emotional support
- Importance of Play
- Communicating with children
- Positive Disciplining
- Sexual education

Met hulp van de Universiteit van Utrecht is er in de periode 2016-2022 onderzoek gedaan naar de effecten van deze programma's. Er vond kwalitatief en kwantitatief onderzoek plaats, op acht projecten in Ethiopie, Malawi, Uganda en Kenia onder meer dan 5.000 ouders. Inmiddels is er ook onderzoek gedaan bij partnerorganisaties van Dorcas in tien landen in Oost Europa, Egypte en Oost-Afrika.

Resultaten: Na de sessies is te zien dat de relaties tussen man en vrouw verbeterd zijn. Ouders begrijpen beter wat kinderen nodig hebben, er wordt beter geluisterd en minder geslagen. Ook is er minder alcoholisme.

De Red een Kind modules zijn open source en in te zien en te downloaden via [Parenting - Howto \(helpachild.org\)](https://parenting-howto.helpachild.org). Voor vragen en training kun je terecht bij liesbeth.speelman@redeenkind.nl.

Presentatie Charlotte Kolff

[Foundation PiP](#)

Charlotte is van oorsprong gezinstherapeut. Ze wilde graag met haar opgedane kennis en ervaring op een andere manier aan de slag. Dat bracht haar naar Kenia. Ze werkte daar voor een organisatie die psychosociale hulp verleende aan straatkinderen. Toch is de psychosociale hulp best onderbelicht daar. Als het kind van de straat is gehaald, en de basisbehoeften vervuld zijn, weer rust heeft, wordt er gekeken of het kind weer naar huis kan. Toch is daar vaak thuis niets veranderd. Met haar achtergrond als gezinstherapeut wist Charlotte dat je met het hele gezin aan de slag moet, wil je echt een verschil maken.

In deze [video](#) laat Charlotte zien wat de methodologie inhoudt, waarin ze werkt met Duplo poppetjes. De PiP methodologie wordt ingezet om straatkinderen te re-integreren in hun families. Het is een non-verbale methodologie, die ook werkt als *gatekeeping* systeem: voorkómen dat kinderen hun gezin weer kwijtraken.

Charlotte nodigt iedereen uit een Duplo poppetje te pakken. Zo kiezen ook de kinderen hun poppetje. Ieder poppetje kan zijn handen, benen, hoofd bewegen. Daarmee kun je ook de dynamiek in een relatie aangeven. Dat werkt beter dan bijvoorbeeld met stenen. PiP heeft ook allerlei poppetjes gemaakt, van kleur, met Afrikaanse jurkjes e.d., maar dat sloeg in Kenia helemaal niet aan, dan kon men zich niet identificeren omdat het niet leek op hun tribe of familie.

Kinderen durven vaak niet zomaar bij een therapeut of begeleider hun verhaal te vertellen. Een non-verbale methodiek helpt. Deze methodiek is niet cultureel sensitief, en is overal te gebruiken. Het voegt veel toe naast het gesprek met het kind. Het kind kiest een poppetje waarmee hij of zij zich kan identificeren. Ieder kind is omgeven door de familie, *extended family* en gemeenschap. Het kind heeft ideeën over hoe de omgeving naar hem/haar kijkt en andersom. Met de poppetjes zetten ze drie generaties neer, kinderen, ouders, grootouders. Ze gaan aan de slag met oorzaken van de problemen (in de situatie van het kind), maar ook onderliggende oorzaken (bij ouders en grootouders).

Het doel is dat het kind zich gemakkelijk kan identificeren met zichzelf, en (opnieuw) verbinden. Veel kinderen in de doelgroep van PiP, zijn één of beide ouders verloren. Met de poppetjes kunnen ze opnieuw verbinden met hun ouders, want daarmee kun je herinneringen ophalen, en dan 'zijn' de ouders er wel weer, ook al zijn ze overleden of afwezig.

De begeleider zoekt naar de interne en externe krachten om met tegenslagen om te gaan. Het uiteindelijk kunnen inzetten van de eigen krachten van het kind, alsmede die van de school, om uiteindelijk het kind te re-integreren.

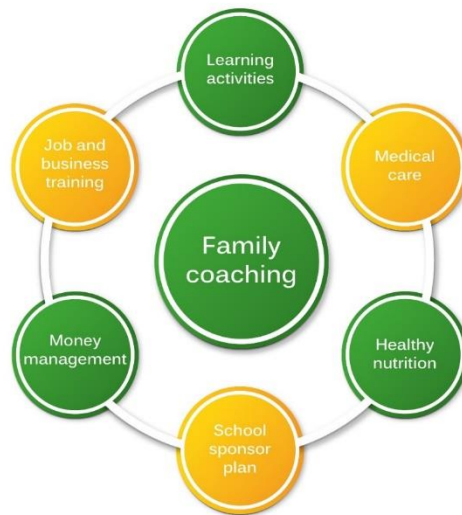
De methode is open source en alle informatie over de toepassing ervan is te vinden in het handboek op [deze pagina](#).

Presentatie Annette Klijnsma

Stichting Tan-Kids

Annette werkt al negen jaar samen met lokale collega's in Tanzania. Ze heeft altijd in Nederland gewerkt als gezins- en kindercoach. Het doel van Tan-kids om kinderen gezond en gelukkig te laten opgroeien, d.m.v. familie- en gemeenschapsversterking. Tan-kids gebruikt daarvoor onder andere Family Coaching.

De coach kijkt naar de context van het kind:

Al deze elementen kunnen elkaar versterken en verzwakken. De familie-coach is een spin in het web, zodat de situatie van het kind goed in kaart gebracht kan worden. Ze richten zich echt op het kind. *Family-based child care* moet er aan bijdragen dat ouders goed voor het kind kunnen zorgen.

Family-coaching is een manier om empowerment handen en voeten te geven. De family coach kijkt naar wat er is in het kind, in de familie, in de omgeving → men kijkt naar veerkracht, wat er beschikbaar is, kijkt naar talenten. De family coach geeft daar aandacht aan. Het doel is om de families zelf in staat te stellen dingen op te pakken. Het is altijd maatwerk. De laatste jaren is dat ook vaak d.m.v. voedselnoodhulp.

Annette en haar collega's laten zich inspireren door [1001 solution-focused questions](#): een handboek voor resultaatgericht interviewen, van Frederike Bannink dat een goed handvat biedt voor de projectleiders ter plaatse.

Alle coaches volgen een *family-based child care* training, waarin casuïstiek wordt ingebracht om gezamenlijk van te leren.

Als Nederlandse stichting werkt Tan-Kids samen met lokale partners en zet het programma op een tijdlijn van twee jaar per werkgebied in. Afhankelijk van de situatie kijkt men naar wat de behoeften ter plaatse zijn. Dan faciliteert Tan-Kids waar nodig, dat kan zijn in de vorm van een laptop, of een cursus bijvoorbeeld.

Dialogotafels

De deelnemers namen vervolgens deel aan een van de drie dialogotafels.

Financiering van familiegerichte zorg

Dialogotafel 1 had als thema: hoe vind ik financiering voor mijn programma om families te ondersteunen? Hoe maak ik de effecten tastbaar? Hoe rapporteer ik erover? Het gesprek werd begeleid door Marit van Liere van Wilde Ganzen.

Wat zijn ingrediënten voor een goede aanvraag?

- Doe goed vooronderzoek
- Bouw een relatie op met het fonds
- Betrek je lokale partner goed
- Zoek samenwerking met verschillende stakeholders
- Maak geen post 'salaris', maar splits ze op
- Voeg ook andere componenten toe aan de aanvraag
- Zorg voor co-financiering in het dekkingsplan
- Wees transparant, stel je kwetsbaar op, wees eerlijk wat er minder goed ging
- Wees helder over de duurzaamheid van je project

Hoe monitor ik familiegerichte zorg op een goede manier?

- Maak dossiers: betaal op basis van rapportages
- Coach zelf, online, dan vang je veel signalen op wat er speelt
- Ga op werkbezoek
- Toon interesse, bouw aan je relaties

Hoe maak ik een goede rapportage over de familiegerichte zorg die we organiseerden?

- Durf je kwetsbaar op te stellen. Wat ging minder goed, wat zou je volgende keer anders doen?
- Vraag regelmatig updates en foto's
- Rapporteer over de vertrouwensrelatie met je lokale partner
- Wees eerlijk over de daadwerkelijke uitgaven versus je begroting

Welke fondsen staan open voor een aanvraag rond dit thema?

- Weeshuis der Doopsgezinden
- stichting Familiefonds Wierda-Baas
- Hofstee stichting
- Johanna Donk Grote stichting
- Kinderfonds van Dusseldorp
- Caritas (ook voor advies)
- Marthe van Rijswijck foundation
- Haella stichting
- Stichting Beheer Groenenscheldt
- Reedersstichting
- NBB
- Triodos Foundation

Moeilijk(er) bereikbare families

Deze dialoogtafel had als thema hoe je gezinnen waar grote problemen zijn kunt bereiken, ook gezinnen die niet open lijken te staan voor hulp. Hoe monitor ik of het gezin veilig is en blijft voor het kind? De tafel werd begeleid door Marijke Acket van SOS Kinderdorpen en Liesbeth Speelman van Red een Kind.

In praktijk kun je tegen diverse problemen aanlopen. Families zijn bijvoorbeeld fysiek moeilijk te bereiken, niet zichtbaar, worden niet meegenomen in statistieken. Maar ook kan het zijn dat mensen hulp afhouden, geen hulp willen, het zien als intimidatie, of zich schamen om hulp te ontvangen. De familierelaties zelf kunnen ook complex zijn. Oorzaken van de moeilijke bereikbaarheid kunnen ook zijn dat er slechte infrastructuur is, of de gebieden niet veilig zijn. Ook speelt angst, wantrouwen en schaamte vaak een rol. Soms ook onwil, onwetendheid en culturele gebruiken. Kijk eerst goed: hoe bereik je families? En bedenk dan oplossingen (goed kijken, goed luisteren, er is geen blauwdruk).

Op welke manier kun je deze mensen dan toch bereiken?

- Doe een brede assessment: welke behoeften hebben ze?
- Denk niet in silo's, maar deel de verantwoordelijkheid met andere mensen en organisaties.
- Start met wie wel wil, dat geeft vaak een sneeuwbal effect.
- Betrek insiders, andere mensen uit de gemeenschap.
- Breng de diensten naar de families toe.

Soms kun je je onzeker voelen over de veiligheid van een kind dat bij de familie blijft wonen of teruggeplaatst is. Wat kun je doen om de veiligheid van deze kinderen te monitoren?

- Bespreek de zorgen met ouders, de *extended family*, leerkrachten en sociaal werkers.
- Organiseer focus group discussies
- Betrek kerken en *child protection committees*.
- Maak kinderen zelf bewust van hun rechten en wat ze kunnen doen als deze geschonden worden.

Betrekken van de *extended family* en gemeenschap

Dialoogtafel 3 had als thema het betrekken van de *extended family* en bredere gemeenschap bij de zorg rond het kind. De sessie werd ingeleid door Aad van der Meer van [Zulu Aid](#) en gefaciliteerd door Geert de Jonge van Red een Kind.

Denk bij het betrekken van de *extended family* en de gemeenschap niet alleen aan oma's en opa's, maar ook tantes, ooms, burens en kennissen. Soms is het moeilijk om hen te betrekken, bv. in 'macho cultuur', het gevoel dat anderen al 'teveel problemen' hebben of door afnemende kracht van de *extended family*, bv. omdat een generatie weggevallen/afwezig is, bv. door hiv/aids of door werk in het buitenland.

Hoe kun je de *extended family* en de gemeenschap beter betrekken?

- Door het organiseren van lotgenotengroepen
- Door het te combineren met economische projecten. Bv. een agrarisch project, in combinatie met ouderschapstrainingen
- Door middel van sport de gemeenschap betrekken. Ook heel geschikt voor ouderen, zoals de [Gogolympics](#) van de lokale partnerorganisatie van Zulu Aid: Hillcrest Aids Centre.
- Door projecten voor kinderen en ouderen te verbinden

- Het starten van een systeem met buurtgezinnen: opvang van kinderen gedurende bv een dag(deel) per week om gezinnen te ontlasten
- Via een gemeenschapscentrum, naailes, kookles, etc.

Tijdens het gesprek kwam het probleem naar voren dat sommige organisaties ervaren dat mannen moeilijker bereikbaar zijn. Ze komen eerste keren wel naar bijeenkomsten, maar haken daarna af. Tip is om de mannen ook economische mogelijkheden geven (bv ook een landbouw project erbij, waarin ze de mogelijkheid krijgen om iets te kunnen verdienen en hen binnen het programma ook echt een rol en verantwoordelijkheid geven.

Uitwisselingsmarkt

Vele mensen ontwikkelden praktische spellen/werkvormen om kinderen in families te ondersteunen. Op de uitwisselingsmarkt waren die werkvormen te zien, aan te raken en was er mogelijkheid met elkaar hierover in gesprek te gaan:

- [Home - Aisha & Friends \(aishaandfriends.com\)](http://aishaandfriends.com) ontwikkelt tal van educatieve materialen voor kinderen.
- Foundation PiP is een methode om in gesprek te komen met kinderen door middel van Duplo poppetjes [Methodology - Foundation PIP \(foundation-pip.org\)](http://foundation-pip.org)
- Build Your Own Buddy [Build Your Own Buddy - Help a child](#) is een participatief groepsprogramma ontwikkeld door Red een Kind dat focust op de sociaal-emotionele behoeften van jonge kinderen en hun ouders.
- [The PIP approach: building a foundation for sustainable change - WUR](#) is een methode ontwikkeld door de Wageningen Universiteit voor boeren en hun families om geïntegreerde plannen te maken voor hun boerderij.
- [My Life Journey Book | Lifebook for Youth](#) is een activiteitenboek voor kinderen die gevlucht zijn uit Oekraïne waar ze ze hun ervaringen tijdens de reis, maar ook hun herinneringen uit Oekraïne en hun hoop voor de toekomst vast kunnen leggen.

15 jaar Better Care Network Nederland

In november van dit jaar bestaat Better Care Network 15 jaar. Patricia Nieuwenhuizen is nu vijf jaar coördinator en blik met Pieter Dirk terug én vooruit.

De focus van BCNN lag in de eerste jaren vooral op kennis delen en grotere ngo's meenemen in het implementeren van de VN Richtlijnen voor Alternatieve Zorg. De laatste jaren zijn we ons steeds meer gaan richten op particuliere initiatieven en vrijwilligerswerk en stages in kinderruizen. Wat betreft particuliere initiatieven proberen we meer mensen te bereiken en in gesprek te gaan over hun manier van zorg aan kwetsbare kinderen. De beweging wordt groter. Er zijn nu 59 particuliere initiatieven die de [pledge #EveryChildAFamily](#) hebben getekend. We zijn bezig om ook via landenplatforms kennis te verspreiden en zo particuliere initiatieven te bereiken met de boodschap dat het tijd is voor een nieuwe stap: zorg in families en gezinnen en niet in grootschalige instellingen. Deze maand start een coachingstraject voor stichtingen die residentiële zorg bieden en die de transitie willen maken naar meer familiegerichte zorg. Andere positieve ontwikkelingen zijn dat

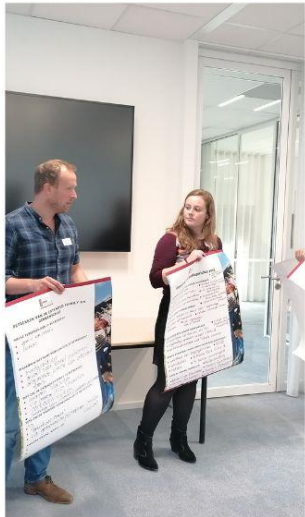
reisorganisaties en vrijwilligerszendingende organisaties inzetten in op verantwoorde reizen en geen bezoeken aanbieden aan kwetsbare kinderen zonder thuis.

BCNN blijft ook een plek voor het delen van belangrijke bronnen. Er verschijnen steeds nieuwe handboeken, publicaties, video's, tools. Die delen we, niet alleen via de BCNN website, maar ook via webinars en andere kanalen (bijvoorbeeld Partin), om een bredere groep te bereiken. En via de campagnes StopWeeshuistoerisme, StopWeeshuisStages en WeesWijs, en de daaraan gekoppelde media aandacht, zijn heel veel potentiële vrijwilligers bereikt rondom het nadenken over verantwoord vrijwilligerswerk met kinderen.

Lobby – dat blijft een bijzonder proces: in 2019 werden diverse moties aangenomen tegen weeshuistoerisme, met brede steun uit de Kamer, van SP tot PVV. Er is een onderzoek geweest naar weeshuistoerisme dat medio 2020 afgerond is, maar de aanbevelingen liggen nog steeds op de plank en het lijkt weinig prioriteit te hebben. De opvolging kost helaas tijd en we blijven daarover vragen stellen, al dan niet via Tweede Kamerleden. We hebben nog wel wat wensen, zoals een verplichte VOG (verklaring omtrent gedrag) als je werkt met kinderen. ANBI status gekoppeld aan organisaties die werken conform de VN Richtlijnen voor Alternatieve Zorg. En veel meer voorlichting vanuit de overheid dat vrijwilligerwerk in weeshuizen geen goed idee is. Het reisadvies, om verantwoord vrijwilligerswerk te doen en niet in een kinderkuis staat (weer) op de website van de overheid, nadat dat om onduidelijke redenen verdwenen was.

BCNN hoopt voor de toekomst dat ieder kind in een gezin wordt opgevangen, dat de standaarden die we hier hebben voor kinderopvang ook in andere landen worden toegepast. Hier zouden we ook geen niet-opgeleide vrijwilligers zonder VOG met kwetsbare kinderen laten werken.

We zijn er om onszelf overbodig te maken. Vijf jaar geleden dacht Patricia dat het over vijf jaar wel zover zou zijn. Dat is nog niet zo. Maar... over nog eens vijf jaar hopen we een stuk verder te zijn in het bieden van goede, familiegerichte zorg aan kwetsbare kinderen in het mondiale Zuiden.

DANK

...aan Kerk in Actie, dagvoorzitter Pieter-Dirk Dekker, sprekers Liesbeth Speelman, Charlotte Kolff en Annette Klijnsma, Aad van der Meer en alle vrijwilligers voor het mede mogelijk maken van deze inspirerende bijeenkomst.